

ยุทธศาสตร์ไก่พื้นเมือง - เป็ดไล่ทุ่ง ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 9

ปี 2555 – 2559

1. ข้อเท็จจริง

1.1 การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองอยู่ร่วมกับเกษตรกรไทยมาเป็นระยะเวลานาน ไก่พื้นเมืองจึงมีความหลากหลายสายพันธุ์ เนื่องจากวิวัฒนาการของพันธุกรรมได้อาศัยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ทำให้แต่ละสายพันธุ์มีจุดเด่นเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว ในพื้นที่ที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 จะมีไก่พื้นเมืองประจำถิ่นได้แก่ ไก่พันธุ์เบตง ไก่พันธุ์คอลอน และไก่พื้นเมืองสายเลือดไก่ชน ซึ่งจะมีความแตกต่างกันทั้งด้าน สีขน ความต้านทานโรคและพยาธิ ลักษณะเด่นของไก่พื้นเมืองคู่ยเชื้อหากินเองได้ตามธรรมชาติสามารถเจริญเติบโตและขยายพันธุ์ภายใต้สภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูของเกษตรกรในชนบท การเลี้ยง มีการเสริมอาหารให้เล็กน้อย ส่วนใหญ่การเลี้ยงไก่พื้นเมืองมักจะเลี้ยงกันแทบทุกครัวเรือนในชนบท เป็นการเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินอาหารเองจากธรรมชาติในบริเวณบ้าน ในตอนเย็นกลับเข้าเล้าหรือโรงเรือน และยังมีบางส่วนที่ไม่มีเล้าก็จะนอนตามต้นไม้หรือใต้ถุนบ้าน โดยทั่วไปจะเลี้ยงกันรายละ 10 – 20 ตัว การเลี้ยงมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ใช้เนื้อเป็นอาหารเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน หากเหลือ ก็จะจำหน่ายเป็นรายได้ของครอบครัว และการเลี้ยงไก่ชนเพื่อการพนันไก่ชน ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่า ในได้มากหากคัดเลือกแล้วฝึกสำหรับเป็นไก่ชน ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างมีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างต่อเนื่องแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากเกษตรกรไม่เห็นความสำคัญในการเลี้ยงเชิงพาณิชย์

ในปี 2555 ประเทศไทยมีจำนวนไก่พื้นเมืองทั้งหมด 81,896,615 ตัว มีเกษตรกร จำนวน 2,818,907 ราย จากข้อมูลการเลี้ยงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 พบว่า ในปี 2553 มีจำนวน 4,041,407 ตัว เกษตรกร 164,206 ราย ปี 2554 จำนวน 5,672,814 ตัว เกษตรกร 205,195 ราย ปี 2555 จำนวน 5,949,367 ตัว เกษตรกร 210,164 ราย จะเห็นได้ว่า ปี 2554 – 2555 เลี้ยงเพิ่มจากปี 2553 คิดเป็นร้อยละ 10.9 และ 10.4 ตามลำดับ แต่เมื่อถึงปี 2555 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 มีการส่งเสริมการเลี้ยงอย่างต่อเนื่องแต่เนื่องจากเกิดอุทกภัยบ่อยมาก แต่ปริมาณการเลี้ยงไก่พื้นเมืองก็ยังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภัยธรรมชาติแต่ละปีมากบ้าง น้อยบ้าง

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 9 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

จังหวัด	ไก่พื้นเมือง (ตัว)	คิดเป็น (%)	เกษตรกร (ราย)	คิดเป็น (%)	เฉลี่ยต่อราย (ตัว)
พัทลุง	2,015,508	33.52	43,496	20.42	46
สงขลา	1,317,223	21.90	40,008	18.78	33
ปัตตานี	702,674	11.69	29,118	13.67	24

ยะลา	573,354	9.53	30,148	14.15	19
นราธิวาส	564,182	9.38	28,462	13.36	20
ตรัง	563,182	9.37	28,801	13.52	20
สตูล	277,334	4.61	12,992	6.10	21
รวม	6,013,457	100	213,025	100	183

(1) ด้านการผลิต

แนวโน้มการผลิตไก่พื้นเมืองในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2555 โดยเฉพาะจังหวัดพัทลุงมีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่คอกอ่อนอย่างจริงจัง มีการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตไก่คอกอ่อน อำเภอควนขนุน อำเภอเมืองและได้รับงบประมาณจากส่วนท้องถิ่นในการสร้างโรงชำแหละของกลุ่มเลี้ยงไก่เพื่อพัฒนาระบบการเลี้ยงสู่ระบบปศุสัตว์ปศุสัตว์อินทรีย์ ตลอดจนมีสถานที่จำหน่ายไก่แปรรูปครบวงจร ส่วนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองหลายโครงการ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เนื่องจากเกษตรกรสามารถใช้อองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาผสมผสานกับเทคโนโลยีในการใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เช่น เศษปลา, หอย, กากเมล็ดปาล์ม, หยวกกล้วย, รำข้าวและกากถั่วเหลือง ฯลฯ คาดว่าการผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากประชาชนที่รักสุขภาพจะหันมาบริโภคไก่พื้นเมืองและพืชผักที่ไม่ใช้สารเคมี

(2) ด้านการป้องกันโรค

การป้องกันโรคระบาดในสัตว์ปีกโดยเฉพาะไก่พื้นเมือง เกษตรกรรุ่นใหม่จะป้องกันโรคโดยการทำวัคซีนป้องกันโรคระบาดสัตว์ ตามที่ได้แนะนำจากหน่วยงานกรมปศุสัตว์ ส่วนเกษตรกรรุ่นเก่าที่อายุมาก เลี้ยงโดยการส่งสมประสบการณ์ใช้อองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการป้องกันและรักษาโรคสัตว์โดยการใช้สมุนไพรในท้องถิ่น เช่น ฟ้าทะลายโจร บอระเพ็ด ป้องกันโรคและบำรุงสุขภาพ และทำให้สัตว์มีสุขภาพแข็งแรงโดยการให้ออกกำลังกายได้ค้ำยอาหารตามธรรมชาติ

(3) ด้านการตลาด

เกษตรกรสามารถจำหน่ายไก่พื้นเมืองได้โดยการจำหน่ายให้แก่ผู้รับซื้อในพื้นที่ ซึ่งจะรวบรวมหาซื้อถึงบ้านเรือน หรือจำหน่ายให้พ่อค้าขายปลีกในท้องถิ่นซึ่งอาจจะซื้อมาขายต่อ หรือฆ่าชำแหละเอง ราคาจำหน่ายไก่พื้นเมืองมีชีวิตประมาณ 80 บาท/กิโลกรัม ราคาจำหน่ายไก่พื้นเมืองชำแหละประมาณ 130 บาท ต่อ กิโลกรัม แต่ราคาจะปรับตัวสูงเพิ่มขึ้นในช่วงเทศกาลปีใหม่ ตรุษจีน ประมาณ 160 บาท/กิโลกรัม ราคาไก่พื้นเมืองที่เกษตรกรขายได้โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตลอด เนื่องจากปริมาณไก่พื้นเมืองมีแนวโน้มในการเลี้ยงลดลงเป็นเพราะพื้นที่ในการเลี้ยงแปรสภาพเป็นหมู่บ้าน ชุมชนขนาดใหญ่ขึ้นจึงทำให้ การเลี้ยงไก่ลดลง ส่วน ราคาไก่พื้นเมืองจะเพิ่มขึ้น และอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้ไก่พื้นเมืองราคาเพิ่มขึ้นเกิดจากเยาวชนหรือเกษตรกรรุ่นใหม่ไม่นิยมในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าการแปรรูปเป็นอาหารสำเร็จรูปสำหรับรับประทานได้ทันที จะทำให้มีตลาดเพิ่มขึ้น

(4) การขับเคลื่อน

4.1 พัฒนาให้เกษตรกรให้เกิดการรวมกลุ่มกับผลิต, จำหน่าย แก้ปัญหาต่างๆเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองทุกระดับ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบการและผู้บริโภค โดยการสร้างเครือข่ายผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง และจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีฟาร์มสาธิตเป็นต้นแบบการเลี้ยงไก่เพื่อให้ผู้สนใจได้มาศึกษาดูงาน เป็นการขับเคลื่อนอีกทางหนึ่งด้วย

4.2 การพัฒนาอนุรักษ์และพัฒนาสายพันธุ์

การอนุรักษ์และการพัฒนาสายพันธุ์ ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 มีไก่พื้นเมืองที่โดดเด่น 2 สายพันธุ์ คือ ไก่คอล่อน จังหวัดพัทลุง และไก่เบตง จังหวัดยะลา และสายพันธุ์ไก่ชนซึ่งมีหลายจังหวัดซึ่งแต่ละสายพันธุ์มีลักษณะเด่นประจำสายพันธุ์ ปัจจุบันมีการอนุรักษ์และปรับปรุงพันธุ์รักษาสายพันธุ์ และมีการศึกษาวิจัยจากหน่วยงานศูนย์วิจัยบำรุงพันธุ์สัตว์ สถานีทดสอบพันธุ์สัตว์และมหาวิทยาลัยทักษิณทำการวิจัยร่วมกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ เพื่อนำผลการวิจัยออกเผยแพร่ประชาชนและผู้สนใจมาโดยตลอด ส่วนการพัฒนาสายพันธุ์ไก่ชน นักเลงไก่จะเป็นผู้พัฒนาสายพันธุ์ โดยการนำไก่สายพันธุ์พม่ามีความสามารถป้องกันตัวได้ดี ส่วนสายพันธุ์เวียดนามมีกระดูกแข็งแรง และสายพันธุ์ปากไโกเป็นนกสู้เด่นเรื่องจิกชนคู่ต่อสู้ นักเลงไก่ชนจะผสมปรับปรุงสายพันธุ์ให้มีความโดดเด่นทั้ง 3 ลักษณะ สามารถจำหน่ายให้ผู้ที่มีความชอบไก่ชนในราคาที่สูงมาราคาตัวละ 5,000 บาท ถึง 20,000 บาท

4.3 การพัฒนาความมั่นคงทางอาหาร ต้องการให้ผลผลิตของไก่พื้นเมืองและเปิดเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่ความมั่นคงด้านอาหารของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจังหวัดใกล้เคียง ปัจจุบันการเลี้ยงเป็ดไข่ของเกษตรกรจังหวัดสงขลาได้แก่ อำเภอรอนดง สิงหนคร สทิงพระ กระแสสินธุ์ และบางอำเภอในจังหวัดพัทลุง มีการแปรรูปผลผลิตไข่เป็ด ส่งทั้งไข่สดและไข่เค็มไปให้จำหน่าย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และโรงงานทำขนมต่างๆ ในจังหวัดใกล้เคียง

1.2 การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง

เป็ดเป็นสัตว์ปีกชนิดหนึ่งที่มีผู้นิยมเลี้ยงกันมากในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริโภคเนื้อและไข่ โดยมีการเลี้ยงกันมากในจังหวัดแถบชายทะเล หรือตามบริเวณที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อจะได้นำอาหารจากธรรมชาติ เช่น ปลา ปู กุ้ง หอย ฯลฯ มาใช้เลี้ยงเป็ด เป็นการลดต้นทุน ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 สงขลา พัทลุง ส่วนจังหวัดอื่นๆ มีเลี้ยงเล็กน้อย สำหรับพันธุ์เป็ดที่เลี้ยง มีวัตถุประสงค์ใช้ประโยชน์ 2 ประการ คือ

1) เป็ดพันธุ์เนื้อ หมายถึง เป็ดที่ให้ผลผลิตเนื้อ เช่น เป็ดพันธุ์ปักกิ่ง เป็ดเทศ แต่ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาพันธุ์เป็ดขึ้นมาใหม่เพื่อให้ผลผลิตเนื้อมากขึ้น เช่น เป็ดเป็ยฉ่าย เป็ดเทศพันธุ์ท่าพระ เป็ดเทศพันธุ์กบินทร์บุรี

2) เป็ดพันธุ์ไข่ หมายถึง เป็ดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตไข่เป็ดหลัก มีขนาดและน้ำหนักตัวไม่ใหญ่นัก เป็ดไข่ที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ เป็ดพันธุ์กากีแคมป์เบลล์ เป็นเป็ดไข่ที่ให้ผลผลิต ประมาณปีละไม่น้อยกว่า 280 ฟองต่อตัว การเลี้ยงเป็ดไข่ของไทย จะนิยมนำไปปล่อยเลี้ยงตามแหล่งน้ำธรรมชาติหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง

(1) ด้านการผลิตเป็ดเนื้อไล่ทุ่ง

ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งเลี้ยง โดยทำการตอน เล้าเป็ด ลงสู่ทุ่งนา เพื่อให้หาอาหารจากธรรมชาติ เช่น หอย ปู รวมถึงข้าวเปลือกที่ตกหล่นหลังการเก็บเกี่ยว เป็นการลดต้นทุนการผลิต ไม่มีการผลิตเพื่อขยายพันธุ์ ส่วนใหญ่จะสั่งซื้อมาจากภาคกลาง เมื่อปี 2547 ได้เกิดการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก ขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกซึ่งโรคไข้หวัดนกสามารถติดต่อได้ถึงมนุษย์และ สามารถทำให้เกิดการตายได้ ดังนั้น กรมปศุสัตว์จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนระบบการเลี้ยงสัตว์ปีกให้เหมาะสม เข้าสู่โรงเรือนในระบบฟาร์มเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดโรคและการแพร่ระบาดของโรคปลอดภัยต่อผู้เลี้ยงผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ทำให้การเลี้ยงเป็ดเนื้อไล่ทุ่งลดลง

ในปี 2555 ประเทศไทยมีจำนวนเป็ดเนื้อไล่ทุ่ง จำนวน 925,181 ตัว มีเกษตรกร จำนวน 3,916 ราย จากข้อมูลการเลี้ยงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 พบว่า ในปี 2553 มีจำนวน 26,311 ตัว เกษตรกร 473 ราย ปี 2554 จำนวน 38,329 ตัว เกษตรกร 1,062 ราย ปี 2555 จำนวน

26,926 ตัว เกษตรกร 473 ราย จะเห็นได้ว่า ปี 2554 เลี้ยงเพิ่มจากปี 2553 คิดเป็นร้อยละ 13.1 แต่เมื่อถึงปี 2555 ลดลงร้อยละ 12.5

การเลี้ยงเปิดเนื้อไ้หมู่งในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 9 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

จังหวัด	เปิดเนื้อไ้หมู่ง (ตัว)	คิดเป็น (%)	เกษตรกร (ราย)	คิดเป็น (%)	เฉลี่ยต่อราย (ตัว)
สงขลา	12,403	46.06	159	45.20	48
พัทลุง	11,016	40.91	122	21.29	90
ยะลา	1,618	6.01	60	10.47	27
สตูล	1,091	4.05	78	13.61	14
ตรัง	567	2.11	24	4.19	24
นราธิวาส	231	0.86	30	5.24	8
ปัตตานี	-	-	-	-	-
รวม	26,926	100	473	100	211

(2) ด้านการผลิตเปิดไข้หมู่ง

ในปี 2555 ประเทศไทยมีจำนวนเปิดไข้หมู่งทั้งหมด 9,494,150 ตัว มีเกษตรกร จำนวน 6,675 ราย ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานปศุสัตว์เขต 9

ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 การเลี้ยงเปิดไข้หมู่งเลี้ยง โดยทำการตอน เล้าเปิด ลงสู่หมู่งนา เพื่อให้หาอาหารจากธรรมชาติ เช่นหอย ปู รวมถึงข้าวเปลือกที่ตกหล่นหลังการเก็บเกี่ยว เป็นการลดต้นทุนการผลิต ไม่มีการผลิตเพื่อขยายพันธุ์ ส่วนใหญ่จะสั่งซื้อมาจากภาคกลาง เมื่อปี 2547 ได้เกิดการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก ขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกซึ่งโรคไข้หวัดนกสามารถติดต่อได้ถึงมนุษย์และ สามารถทำให้เกิดการตายได้ ดังนั้น กรมปศุสัตว์จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนระบบการเลี้ยงสัตว์ปีกให้เหมาะสม เข้าสู่โรงเรือนในระบบฟาร์มเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดโรคและการแพร่ระบาดของโรคปลอดภัยต่อผู้เลี้ยง ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ทำให้การเลี้ยงเปิดไข้หมู่งลดลง

ในปี 2555 ประเทศไทยมีจำนวนเปิดไข้หมู่งทั้งหมด 9,494,150 ตัว มีเกษตรกร จำนวน 6,675 ราย จากข้อมูลการเลี้ยงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา การเลี้ยงเปิดไข้หมู่งในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 พบว่า ในปี 2553 มีจำนวน 135,907 ตัว เกษตรกร 672 ราย ปี 2554 จำนวน 194,627 ตัว เกษตรกร 76,617 ราย ปี 2555 จำนวน 201,747 ตัว เกษตรกร 791 ราย จะเห็นได้ว่า ปี 2554 เลี้ยงเพิ่มจากปี 2553 คิดเป็นร้อยละ 11 แต่เมื่อถึงปี 2555 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 มีการส่งเสริมการเลี้ยงอย่างต่อเนื่องแต่เนื่องจากเกิดอุทกภัยบ่อยมากจึงทำให้ปริมาณการเลี้ยงเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ประกอกกับราคาไข้เปิดมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยเนื่องจากมีไข้ไก่จากภายนอกพื้นที่เข้ามา ทำให้ราคาไข้เปิดลดตามด้วยเกษตรกรพบกับภาวะขาดทุน ส่งผลให้การเลี้ยงเพิ่มมีเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่เลี้ยงรายเดิม

การเลี้ยงเปิดไข้หมู่งในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 9 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

จังหวัด	เปิดไข้หมู่ง (ตัว)	คิดเป็น (%)	เกษตรกร (ราย)	คิดเป็น (%)	เฉลี่ยต่อราย (ตัว)
พัทลุง	145,322	72.03	458	57.90	317

สงขลา	52,513	26.03	116	14.66	453
สตูล	1,647	0.82	77	9.73	21
ยะลา	1,527	0.76	75	9.48	20
นราธิวาส	481	0.24	56	7.08	9
ตรัง	257	0.13	9	1.14	29
ปัตตานี	-	-	-	-	-
รวม	201,747	100	791	100	849

(3) ด้านการตลาด

เกษตรกรสามารถจำหน่ายไข่เป็ดและเป็ดเนื้อ โดยการจำหน่ายให้แก่ผู้รับซื้อในพื้นที่ซึ่งจะรวบรวมหาซื้อถึงบ้านเรือน หรือจำหน่ายให้พ่อค้าขายปลีกในท้องถิ่น ราคาฟองละ 3.30 – 3.50 บาท ถ้ามีการแปรรูปเป็นไข่เค็ม จำหน่ายราคาฟองละ 4.00 – 4.50 บาท ส่วนใหญ่ทำไข่เค็มส่งจำหน่ายเฉพาะไข่แดงเพื่อส่งให้โรงงานทำขนมปอเปี๊ยะ และขนมอื่นๆที่ใช้ไข่แดงเป็นส่วนประกอบ โดยจำหน่ายในพื้นที่จังหวัด ใกล้เคียงที่ต้องการในปริมาณมาก เช่น จังหวัดตรัง พัทลุง ยะลา ส่วนไข่ขาวที่เหลือนำไปเลี้ยงปลา เนื้อเป็ดจำหน่ายในท้องถิ่นที่มีการเลี้ยงเนื่องจากมีไม่เพียงพอต่อการบริโภค เป็ดไข่ปลดระวางกิโลกรัมละ 30 – 40 บาท เป็ดเนื้อไล่ทุ่งกิโลกรัมละ 70 – 80 บาท

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ของการเลี้ยงไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่งของเขต 9

(1) จุดแข็ง (strength)

- สภาพพื้นที่ภูมิอากาศอำนวยต่อการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็ดไล่ทุ่ง
- มีหน่วยงานราชการและหน่วยงานระดับท้องถิ่นให้การส่งเสริม
- มีวัตถุดิบในแต่ละท้องถิ่นเหมาะสมสำหรับการเลี้ยง
- เกษตรกรมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เช่น หอยจากร่องน้ำ เศษปู เศษปลาจากประมง รวมกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนของการผลิตและด้านแรงงาน
- ราคาดี ไม่ล้นตลาด เกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคา
- เป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย ต้องการพื้นที่ในการเลี้ยงไม่มากนักสามารถเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมได้
- พื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวสามารถเพิ่มตลาดไก่พื้นเมืองและเป็ดไล่ทุ่งได้เป็นจำนวนมาก
- ประชาชนกลุ่มที่ใส่ใจในด้านสุขภาพนิยมบริโภคสัตว์ปีกที่เลี้ยงโดยวิถีธรรมชาติ (เกษตรอินทรีย์) จะซื้อในราคาสูง

(2) จุดอ่อน (weak)

- เกษตรกรรายย่อยไม่มีการรวมกลุ่ม มีส่วนร่วมน้อยในการพัฒนาการเลี้ยง เกษตรกรไม่ค่อยให้ความสำคัญในการป้องกันโรคระบาด
- การเลี้ยงเชิงพาณิชย์ทำได้ยาก
- ไม่มีโรงฆ่าที่ได้มาตรฐาน เนื่องจากการส่งเสริมด้านเทคโนโลยี และเงินทุน

- แหล่งผลิตไก่พื้นเมือง – เป็ดไข่ ไม่มีในพื้นที่ต้องสั่งซื้อจากพื้นที่ทำให้ราคาต้นทุนสูงมาก

(3) โอกาส (Opportunity)

- ประชาชนมีการดูแลสุขภาพมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคหันมารับประทานอาหารที่มาจากธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์
- อาชีพการเกษตรเอื้อต่อการเลี้ยงสัตว์ ทั้งไก่พื้นเมืองและเป็ด โดยใช้ผลพลอยได้จากการปลูกพืชมาเป็นอาชีพเสริม อาชีพทำการการประมงหรืออยู่ชายฝั่งทะเลใช้ เป็นอาหารสัตว์โอกาสในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมปศุสัตว์ กลุ่มงานจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีนโยบายสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์ปีก
- ภาครัฐมีนโยบายสร้างและพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็ง
- มีระบบขนส่งสะดวก
- ปัจจุบันความต้องการบริโภคไก่พื้นเมือง และเป็ดไล่ทุ่งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ

(4) อุปสรรคหรือภัยคุกคาม (Threats)

- เกษตรกรหันไปประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น ทำให้ขาดแคลนแรงงานด้านการเลี้ยงสัตว์
- การเกิดโรคระบาดทำให้เกิดความเสียหาย เป็นเหตุให้เกษตรกรเลี้ยงลดลง
- เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถขยายการผลิตและการเลี้ยงได้เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากพื้นที่ธรรมชาติในการเลี้ยงแปรสภาพเป็นหมู่บ้าน และชุมชนขนาดใหญ่เพิ่มมากขึ้น
- พ่อค้าคนกลางกดราคาเกษตรกรรายย่อย (ถ้าเลี้ยงเชิงพาณิชย์)

2. วิสัยทัศน์

พัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีกให้ยั่งยืน ตามวิถีไทย สู่ความพอเพียง

3. พันธกิจ

- สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่ง
- จัดทำมาตรฐานการเลี้ยงไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่งของเกษตรกรรายย่อย
- เฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรคระบาดสัตว์ปีก
- ปรับปรุงกฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเป็นจริง
- ศึกษา พัฒนาและส่งเสริมการตลาดไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่ง ของเกษตรกร

4. วัตถุประสงค์

- เพื่อให้เกษตรกรผลิตไก่พื้นเมือง-เป็ดไล่ทุ่ง อย่างมั่นคงและเป็นอาชีพที่ยั่งยืน
- เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่งมีความเข้มแข็ง
- เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ
- เพื่อพัฒนาการผลิตและผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่ง ให้ได้มาตรฐานปลอดภัย
- พัฒนาให้มีศูนย์เรียนรู้และแสดงภูมิปัญญาการเลี้ยงไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่ง
- เพื่อเพิ่มมูลค่าและขยายตลาด ทั้งภายในและต่างประเทศ

5. เป้าหมาย

พัฒนาระบบการผลิตไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่ง มีความเข้มแข็ง ยั่งยืน เป็นความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ

6. แผนยุทธศาสตร์

- ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์หลัก จำนวน 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่
- ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบการผลิต
 - ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบการควบคุมป้องกันโรค
 - ยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มศักยภาพด้านการตลาด

7. กลยุทธ์

ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์จะประกอบด้วยกลยุทธ์ต่างๆ ได้แก่

กลยุทธ์ด้านการผลิต

1. จัดทำมาตรฐานการเลี้ยงไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่ง ของเกษตรกรรายย่อย
2. ส่งเสริมการผลิตให้มีความสอดคล้องผสมผสานและเกื้อกูลกันและกัน
3. การให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่
4. กำหนดให้มีแหล่งผลิต และจัดตั้งศูนย์เครือข่ายกระจายพันธุ์

กลยุทธ์ด้านการควบคุมโรค

1. ปรับระบบการเลี้ยงให้สามารถป้องกันโรคได้
2. พัฒนาเครือข่ายการควบคุมการเคลื่อนย้าย เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันโรค
3. มีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ด้านป้องกันควบคุมโรคสู่การปฏิบัติจริง
4. มีการพัฒนามาตรการควบคุมโรคและวิธีการตรวจวินิจฉัยโรค
5. มีการสำรวจระดับภูมิคุ้มกันโรคใช้หัวदनก

กลยุทธ์ด้านการตลาด

1. พัฒนาการฆ่าและชำแหละไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่ง ให้ถูกสุขอนามัย
2. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อเป็นสินค้า OTOP
3. ศึกษาและพัฒนาตลาดไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่ง ทั้งในและต่างประเทศ
4. ส่งเสริมการจัดงานประกวดประกวดไข่และผลิตภัณฑ์ ไก่พื้นเมือง – เป็ดไล่ทุ่งประจำปี
5. ผลักดันโรงฆ่าสัตว์ปีกขนาดเล็กให้ได้มาตรฐาน

8. กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

1. **ระดับเขต** ได้แก่คณะกรรมการพัฒนาสัตว์ปีก และผลิตภัณฑ์เป็นองค์กรในการประสานงานจัดทำนโยบายและแผนงานโครงการ ร่วมกับหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยมีกรมปศุสัตว์รับผิดชอบประสานงานด้านงบประมาณ นำสู่ภาคปฏิบัติในแต่ละปีอย่างเป็นระบบ

2. **ระดับจังหวัด/อำเภอ** มีคณะกรรมการพัฒนาสัตว์ปีก และผลิตภัณฑ์ ที่มีตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีกเป็นคณะทำงาน จัดทำแผนแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่

3. **กลไกและการบริหารแผน** จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีเพื่อการของงบประมาณไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและความต้องการและภาวะตลาด การบริหารแผน กระทรวงเกษตรฯ จำเป็นต้องยึดหลัก 3 ประการ

- 3.1 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในคณะกรรมการพัฒนาสัตว์ปีก และผลิตภัณฑ์ โดยมอบให้บริหารจัดการด้าน

วิชาการแบบครบวงจรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณ

3.2 วางระบบและติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.3 สร้างเครือข่าย ระหว่างภาครัฐกับกลุ่มเกษตรกร

4. วิธีปฏิบัติ เพื่อแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติ ควรกำหนดนโยบายวิธีปฏิบัติ ดังนี้

4.1 ด้านการเงิน วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับผลตอบแทนการลงทุน กำหนดราคาการซื้อขายระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับผู้ผลิต

4.2 ด้านบุคลากร เน้นให้ความรู้เกษตรกรโดยการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพ และคัดเลือกเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

4.3 ด้านการบริหาร กำหนดพื้นที่เป้าหมายและการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและจัดให้ติดตามแผนงานและประเมินผลความสำเร็จอย่างใกล้ชิดเป็นรายปี

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคงและเข้มแข็งจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง - เป็ดไล่ทุ่ง
- ประเทศไทยมีความมั่นคงทางด้านอาหารมากขึ้น
- ไก่พื้นเมือง - เป็ดไล่ทุ่ง ได้รับการพัฒนาด้านการผลิต ทำให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและปลอดภัย
- มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และแสดงภูมิปัญญาจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง - เป็ดไล่ทุ่ง
- มูลค่าด้านการตลาดขยายเพิ่มมากขึ้นทั้งในและต่างประเทศ